

5 рівень - Муніципальні структурні плани (structuurplan). Вони складаються на всю територію або на певну її частину і не мають обов'язкової юридичної сили. Структурні плани закріплюють передумови для подальшого планування використання земель [3].

Система планування в Україні двохрівнева. Відповідно до ст. 177 Земельного кодексу України, загальнодержавні програми використання та охорони земель розробляються з метою забезпечення потреб населення і галузей економіки у землі та її раціонального використання і охорони. Загальнодержавні програми використання та охорони земель розробляються відповідно до програм економічного, науково-технічного і соціального розвитку України. Загальнодержавні програми використання та охорони земель затверджуються Верховною Радою України. Згідно ст. 178 ЗК України, регіональні програми використання та охорони земель розробляються Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними державними адміністраціями і затверджуються Верховною Радою Автономної Республіки Крим та обласними радами. Програми використання та охорони земель міст Києва і Севастополя розробляються Київською і Севастопольською міськими державними адміністраціями та затверджуються відповідними радами [4].

Таким чином, в результаті аналізу існуючих систем планування використання територій в Королівстві Нідерланди та в Україні можна підсумувати, що в Нідерландах центральний уряд фактично не впливає на затвердження регіональних та муніципальних планів. Рішення про раціональну організацію територій приймаються на місцях муніципалітетами, є деталізованими та обов'язковими до виконання. В цьому аспекті обраний Україною вектор децентралізації вбачається правильним на шляху формування сприятливого життєвого простору наших громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. European Commission / Regional Development Studies : EU compendium on spatial planning system and policies. 1997.
2. Крассов О.И. Право собственности на землю в странах Европы : монография / О.И. Крассов. - М. : Норма, 2016. - 400 с.
3. Електронний ресурс: Режим доступу <https://www.denederlandsegrondwet.nl/9353000/1/j9vvihlf299q0sr/vgrnbta0qpwo>
4. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – №3-4. – Ст. 27.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРИРОДНИХ ЕКОСИСТЕМ В УКРАЇНІ

Суєтнов Є.

(кандидат юридичних наук, доцент кафедри екологічного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого)

На переконання вчених-екологів, основною причиною глобальних негативних змін у довкіллі є руйнування людиною природних екологічних систем на значних морських і суходільних територіях.

Екологічна система, або екосистема – це біологічна система, що складається зі спільноти живих організмів (біоценоз), середовища їх існування (біотоп), системи зв'язків, що здійснюють обмін речовиною та енергією між ними. Отже, екосистема – це сукупність живих організмів, які пристосувалися до спільного проживання в певному середовищі існування, утворюючи з ним єдине ціле [1].

Значення екосистем полягає в тому, що вони є гарантом стабільності довкілля, його найважливішою структурною одиницею, фундаментом життя. Проте хижацька господарська діяльність людини за останні роки призвела до істотного зменшення екологічних систем, що загрожує біосфері катастрофічними наслідками. Руйнування природних екосистем підриває основи існування багатьох видів та їх угруповань, частина яких вже зникла з лиця Землі, а інша знаходиться на межі вимирання [2].

З огляду на це, проблема збереження та відновлення природних екосистем набуває

особливої актуальності як на міжнародному, так і національному рівні.

Останнім часом терміном «екосистема» оперують не лише природничі науки, а й суспільні, серед яких міжнародне екологічне право. Він застосовується низкою міжнародних конвенцій з охорони довкілля: Про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення, 1973 р., Про збереження мігруючих видів диких тварин 1979 р., Про збереження морських живих ресурсів Антарктики 1980 р., Про захист Чорного моря від забруднення 1992 р., Про зміну клімату 1992 р., Про охорону біологічного різноманіття 1992 р., Про охорону ріки Дунай 1994 р., Про охорону та сталий розвиток Карпат 2003 р. Так, у Конвенції про охорону біологічного різноманіття 1992 р. [3], ратифіковану Україною 29.11.1994 р. [4], під екосистемою розуміється динамічний комплекс угруповань рослин, тварин і мікроорганізмів, а також їх неживого навколишнього середовища, взаємодіючих як єдине функціональне ціле.

Більше того, зауважимо, що з метою збереження та відновлення природних екологічних систем наприкінці минулого століття в рамках Конвенції про охорону біорізноманіття виникла та поширилася концепція екосистемного підходу, яка являє собою стратегію комплексного управління земельними, водними та біологічними ресурсами. У рішенні V/6 «Екосистемний підхід», прийнятому в м. Найробі (Кенія) 26.05.2000 р. на п'ятій Конференції Сторін Конвенції про охорону біорізноманіття, наведено опис екосистемного підходу, перелік його принципів, а також практичні рекомендації щодо його застосування (розділи «А», «В» і «С» додатку) [5].

Щодо вітчизняного законодавства, то дефініція екосистеми наведена в Законі України «Про затвердження Загальнодержавної програми охорони та відтворення довкілля Азовського і Чорного морів» від 22.03.2001 р. [6], у якому зазначається, що екосистема – це природний комплекс, створений живими організмами, з умовами їх існування, пов'язаними між собою обміном речовин та енергії, які утворюють систему взаємозумовлених біотичних і абіотичних явищ і процесів.

Це поняття вживається також у багатьох інших нормативно-правових актах, серед яких: Водний і Лісовий кодекси України; закони України «Про меліорацію земель», «Про охорону земель», «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», «Про аквакультуру», «Про екологічну мережу України» «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки»; постанови Кабінету Міністрів України «Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів» та ін.

Про важливість збереження природних екосистем на території нашої держави вказано в Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики в Україні на період до 2020 року» від 21.12.2010 р. [7]. У цьому документі зазначається, що першопричинами екологічних проблем України є незабезпечення багаточільового, безперервного і невиснажливого використання лісових екосистем, зменшення площі степових екосистем, значне поширення неаборигенних видів у природних екосистемах, повільний розвиток управління збереженням біологічного різноманіття прісноводних та морських екосистем. А тому збереження природних екосистем проголошується метою національної екологічної політики України, для досягнення якої передбачаються відповідні заходи, а саме: відновлення екосистеми Чорного й Азовського морів, здійснення екосистемного планування, впровадження екосистемного підходу в управлінську діяльність й адаптація законодавства України у сфері охорони довкілля відповідно до вимог директив Європейського Союзу.

Таким чином, екологічне законодавство України широко застосовує поняття «екосистема», а збереження природних екосистем визначає як мету національної екологічної політики. Проте для досягнення цієї мети вкрай важливим є своєчасне і послідовне розроблення та впровадження вищенаведених заходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Екосистема [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Екосистема>

2. Данилов-Данильян В. И., Лосев К. С., Рейф И. Е. Перед главным вызовом цивилизации. Взгляд из России [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://lit.lib.ru/r/rejfi_e/peredglawnymwyzowomciwilizacii.shtml
3. Конвенція про охорону біологічного різноманіття [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_030
4. Про ратифікацію Конвенції про охорону біологічного різноманіття : Закон України від 29.11.1994 № 257/94-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1994. – № 49. – Ст. 433.
5. Решение V/6. Экосистемный подход [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tematea.org/russian/?q=node/262>
6. Про затвердження Загальнодержавної програми охорони та відтворення довкілля Азовського і Чорного морів : Закон України від 22.03.2001 р. № 2333-III // Відом. Верхов. Ради України. – 2001. – № 28. – Ст. 135.
7. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики в Україні на період до 2020 р. : Закон України від 21.12.2010 № 2818-VI // Відом. Верхов. Ради України. – 2011. – № 26. – Ст. 218.

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ РОСЛИННОГО СВІТУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОТРЕБ У ТЕХНІЧНІЙ, ЛІКАРСЬКІЙ, ПРЯНО-АРОМАТИЧНІЙ І ХАРЧОВІЙ СИРОВИНІ З ДИКОРΟΣЛИХ РОСЛИН

Ельбіс Т.

(асистент кафедри екологічного права, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого)

Науковий керівник – д.ю.н, доцент А.К. Соколова

На сьогоднішній день комплексних досліджень особливостей правового регулювання використання об'єктів рослинного світу для забезпечення потреб у технічній, лікарській, пряно-ароматичній і харчовій сировині з дикорослих рослин у науці екологічного права немає. Однак деякі напрацювання в цій сфері були зроблені такими фахівцями, як О. В. Басай [1], Л. А. Заславська [2], А. Б. Іскоян [3], Н. Р. Малишева [4], І. М. Швердіна [5] та ін.

Певне правове підґрунтя регламентації використання рослинного світу для забезпечення потреб у технічній, лікарській, пряно-ароматичній і харчовій сировині з дикорослих рослин становить ст. 17 Закону України «Про рослинний світ». Так, відповідно до ч. 1 ст. 17 цього Закону промислове збирання технічної, лікарської, пряно-ароматичної й харчової сировини з дикорослих рослин провадиться з урахуванням принципів невиснаження природних рослинних ресурсів, збереження сприятливих умов для життя диких тварин та охорони довкілля. Закупівля лікарської та технічної сировини з дикорослих рослин у юридичних або фізичних осіб здійснюється за умови наявності у них дозволів на спеціальне використання природних рослинних ресурсів [6].

Дещо подібні норми містяться і в лісовому законодавстві України: ст. 74 Лісового кодексу України [7]; Порядок спеціального використання лісових ресурсів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 р., № 761 [8]; Порядок заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічних лісових користувань в лісах України, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 квітня 1996 р. за № 449 [9].

Недоліком наведених вище нормативно-правових актів є те, що вони регулюють відносини з використання об'єктів рослинного світу для забезпечення потреб у технічній, лікарській, пряно-ароматичній і харчовій сировині з дикорослих рослин лише на території лісових земельних ділянок, залишаючи одночасно поза увагою регламентацію всіх інших природних рослинних ресурсів за їх межами. Ось чому пропонуємо знову звернутися до змісту ст. 17 Закону України «Про рослинний світ», яка є відсилочною. У ній зазначається, що збирання технічної, лікарської, пряно-ароматичної й харчової сировини з дикорослих рослин відбувається відповідно до Правил, що затверджуються Кабінетом